

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

De temperato, & modico potu[m] deq[ue] frugalitate in cibus utenda cap.
xiii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

inquit, sedat fames, sin minus, tempus: eis uero si uti non
 uales, laqueus. Prætereundum non est hoc loco, quod
 de Iudith illa nobilissima Hebræa in sacris uoluminibus
 legitur: quæ elegantissimæ formæ, & florentis ætatis for-
 mina præter Sabbata, et Neomenias festa Iudeorū, quæ *Iudith. 8.*
 non nisi hilariter mos eis fuerat celebrare, diebus singulis
 ieiunasse memoratur: non ob aliud, nisi ut domaret in-
 edia iuuentutem, & macie reprimeret pulchritudinem,
 qua maxime præstabat, atq; pariter stabiliaret ea sua tanta
 abstinentia & mentis, et corporis castitatem: quoniã ul-
 gor pudicitia carnis infirmitate roboratur. Quid enim
 si recte perpendimus, est aliud ieiunium, quàm castigatio
 iuuentutis: pallor pulchritudinis: decus, ac singulare fo-
 mentum castimonie. Legitur propterea Pythagora an-
 tiquissimus philosophus: nunquam neq; saturitati, neq;
 ebrietati, neq; ueneri operam dedisse: quæ tria bona in se
 parabili sanè amicitia nexu iunguntur: et pari saltu ad lau-
 dem, et gloriam uirtutis attingunt.

De temperato, et modico potu: deq; frugalitate
 in cibus utenda.

Cap. XIII.

IN potu etiam non alius, aut minor modus nobis est
 adhibendus, quàm in cibo, sed potius in utroq; præ-
 cipua, et obseruanda frugalitas: nam nimio potu (ut
 multis contingere sæpe uidemus) facile possumus in al-
 quod magnum dedecus labi. Vinum quidem modice
 sumptum roborat uires, hauustum uero immodice, inge-
 nium hebetat, statū mentis euertit, et lumen rationis ob-
 scurat. Noe ad unius horæ ebrietatem, nudauit turpiter
 fæmora, quæ per sexcentos et amplius annos sobrius,
 usquequaq; contexerat. Loth licet iustus, et pudicus, ta-
 men ob temulentiam extra se positus, quum quid age-
 ret nesciret, imprudens cum filiabus suis, ab eis dolose
 deceptus concubuit: quod sobrius nec cogitauit unq̃,

DE RATIONE COERCEN. LIBID.

nec cogitare potuisset: quum is unus dudum fuisset singulariter castus, et mundus, ex uniuerso ciuium suorum numero inuentus: et propterea, consumptis uno incendio omnibus, solus præsaueratus incolumis. De Ioanne Baptista legitur, neque uinum, neque aliud quicquam quod inebriare posset tanquam bibisse. Paulus apostolus Timotheo suo, qui iam longa sese abstinencia fregerat, et stomachum suum assidua potatione aquæ corruerat: uti modico uino propter stomachum, et frequentes eius infirmitates indulgit alioquin non uini potum suaturus, sed aquæ propter eius iuuuentutem. In Leuitico legimus, Aaron summum sacerdotem, ac reliquos inferiores ingresuros templum, quandiu ibi deseruient, non bibere solitos uinum.

Quod præceptum Apostolus quoque noui testamenti legatus confirmare uidetur, ubi mandat sacerdotes non debere esse uino multo seruientes, sed sobrios. Sed et apud Aegyptios (ut tradit Plutarchus) nefas erat sacerdotibus uinum gustare. Verum nobis quibus uini usus non interdicitur, et si non à uino more istorum abstinendum prorsus ducimus, sobrietati tamen uacandum esse et modico uino utendum arbitramur, et ut docet Apostolus, eluendum largiter merum, et omnem crapulam fugiendam. Scriptum est enim Exultatio animæ, et cordis, uinum moderate potatum. Et alibi, Nolite inebriari uino, in quo est luxuria. Item, luxuriosa res est uinum, et tumultuosa ebrietas. Est quidem ebrietas intima, atque indiuisibilia comes libidinis. Nam iuxta Comici dictum, Sine cerere et baccho friget uenus. Duo referuntur in ecclesiasticis sententiis, quæ apostata re faciant etiam sapientes uinum: et mulieres. Recte Salomon in prouerbis dixit uinum blande ingredi, sed mordere tandem ut coluber, et sicut regulus uenena effundere. Plato quoque in libris quos de legibus & didit uetat pueros ad annum usque

Luce. 1.

1. Tim. 3

Leui. 10.

Ezech. 44

Tit. 2.

Eccle. 3.

Ephe. 25.

Pro. 20.

Eccle. 19.

Pro. 23.

duodeuigesimum uinum bibere, ne uini calor ad feruor
 rem ætatis accedens, tantum incendium libidinis susci
 tet, quod postea succedente ætate, nullis possit aquis ex
 tingui, Hoc et Romani illi prisce probe norant, qui uino
 diu fœminis interdixerant: ne dum igni (ut aiunt) ignis
 accedit ebrietatis æstu correptæ libidinis flagrarent in
 cendio, Solutior quidem esse solet post potum licentia:
 pudorq; ubi sobrietas abfuerit, facile euanescit, et mens
 subinde, uelut amisso ductore, impulsæ temulentia impetu,
 ad omne nefas per lubricum libidinis rapitur, Et pro
 pterea recte quidam asseruit, pudicitiam sine his comi
 tibus, abstinentia scilicet et sobrietate fidem sui facere nõ
 posse, Valde quidem aberrat, quicumq; existimat, cibo,
 potuq; lautissime posse frui, et pariter uacare pudicitia:
 quum nil aliud sit uelle seruare in his fomentis castimo
 niam, quàm uelle, uel pice, uel oleo restinguere incen
 dium. Non Ætnei ignes (ut eleganter D. Hierony
 mus ait) non uulcania tellus, neque Vesæuus tantis ar
 doribus æstant, ut iuueniles medullæ uino plenæ, et
 dapibus inflammata. Nolim tamen dum hæc refe
 rimus, ita nimio frugalitatis studio quenquam grauari
 (et si parum uerendum sit) ut sub ipso statim absti
 nentia onere, nimia parcitate succumbat. Aliis nanq;
 alia naturæ uis est, et pro corporis uiribus, est et ab
 stinentia moderanda, et laxanda frugalitas: quatenus
 et cibus, et potus pareat necessitati, non uoluptati:
 uiresq; corporis instauret ad usum uitæ, non ad ab
 usum uoluptatum, atque læsciuia: quæ ex eiusmodi
 consueuit repletionibus exoriri. Dixi hæc quidem,
 quoniam posset contingere, ut aliquis nimio quodam
 abstinentia feruore concitus, dum uirium suarum ratio
 nem non habet, nimia fractus inedia prius concidat
 in aliquam ægritudinem, q̄ reportet de suo proposito
 sanctitatem. Quâ ob rem tam in cibo, q̄ in potu (qu
 præfiniri melius non potest) eâ mediocritatis mensuram

DE RATIONE COERCEN. LIBID.

seruandam, atq; eum semper modum tenendū esse exi-
stimo, ut quisq; tantum ex his capiat quantum ualentia
ni sit satis, non autem quantum edendi, aut bibendi libi-
dini placeat: quæ et modo, et modestia carere plæruncq;
solet. Sedare quidem sitim debet uini potus, non accen-
dere: cibusq; uigorem membris addere, nō torporem.
Siquidem omnia moderate, parceq; sumpta semper in-
noxia sunt: ac immoderate, et sine discretione, sæpe mor-
tifera. In summa autem considerandum est, quātum sibi
natura cuiusq; requirat, et corpus ita alendum, ut uiuat, et
ualeat, ac etiam uigeat: non autem ut crassescat, niteat, et
lasciuat. Propterea uitare oportet frequentes comessat-
iones, ac nimis instructa conuiuia et apparatus epulas,
eos, qui castitati student, quoniam in his locis, tum ob ni-
mias cupedias, atq; lautitiā, tum ob sodaliū scurrilitatē,
homo alioqui frugi, metam plæruncq; frugalitatis exce-
dit. Quis enim inter tot præciosa, et selecta uina potare
sobrie, et inter tot liquamina, placentas, bellaria, et sexce-
tas id genus epulas, edere parce, aut frugaliter poterit.
Quantum autem præstet sobrie et temperate, et cū ap-
petētia comedere, quā exq̄sitisimis, et luxuriosis edui-
liis saginari. M. Cicero pulcherrima nobis similitudine,
sic quasi digito, monstrauit. Obefos enim atque refertos
epulis, sudantes, ructantesq; tanquam opimos boues,
siccis, et sobriis conferri iubet, et tunc demum ex ea cō-
paratione dicit constare posse, eos qui uoluptatem ma-
xime sequuntur, ex ea mole corporis, et tædio, q̄ ob-
esitate contrahitur uoluptatem minime consequi, et pro-
pterea satis constare iucunditatem uictus esse in desyde-
rio, et non in saturitate. Cum sale panis latrantem stoma-
chum bene leniet: ait Horatius. Celebrantur in hoc ge-
nere laudis frugi Lacedæmoniorum mores: qui olim
tantæ fuerunt parsimoniæ, ut non nisi uenandi studio, la-
bore, cursu, sudore, et fame, deniq; et siti, epulas suas con-
dere consuescerent. Sed et persarum tam parcus uictus à
Xenophonte

Xenophonte refertur, ut neget eos ad panem adhibere
 solitos quicquam præter nasturtiū, ex quo à re uenera
 semper habiti sunt continentissimi: usque adeo ut nemo
 unquam nisi cum propria uxore misceretur: & esset in
 Persia nullus adulter: sicut superius dictū est, quū Chris
 tianorū adulteria damnaremus. Apud Romanos quoque
 ubi luxuria increuit, publicis epularum interdictis prouis
 sum fuit, ne quid in mensa apponeretur uolucrum præ
 ter gallinam, quæ tamen non esset altilis. Studendum est
 ergo sobrietati, neque corpori nisi eo usque indulgendum,
 quatenus illius robore animus sustentetur, & uigeat: uerū
 ab his, quæ incitamenta libidini subministrant, quæcunq;
 ea fuerint omnino abstinendum. Sed sciendum est, quod cra
 pula non ad castitatem solummodo impediendā ido
 nea est, sed ad omnem etiam actionem perturbandam
 promptissima. Propterea Romulum illum cōditorem
 urbis legimus uini fuisse parcissimum: quod in constituēda
 tāta, R. P. maxima, & difficillima sibi essent negocia per
 agenda, quæ nisi a bene sobrio bene tractari, disponiq;
 non possent. Quam ob rem uocatus is ab amico quan
 doque ad coenam, quum ibi tūc minimum bibisset, eo quod
 postredie esset ei ualde serium negocium peragendum,
 dixit ei quidam ex familiaribus, quasi per iocum. Si ad
 istum modum bibant omnes homines, breui fore, ut uis
 num uillissime ueneat. Respondit ille. Immo uero caris
 sime: si ut ego, quantum quisque uolet bibat: nā bibi equis
 dem quantum uolui. Id in quosdam intemperantes arbi
 tror dictum, qui nunquam uidentur sibi esse satis repleti
 uino: ac se totos optant in spongas uerti, ut auidius, &
 plus uini hauriant. Bibunt hi quidem multum, & quan
 tum possunt effusius: at non quantum uolunt abundan
 tius. Hæc de potu, & sobrietate dixisse sufficiat, iam tran
 seamus ad reliqua, quæ possunt inflammare libidinem.

De delectu ciborū ad cohibēdā libidinē. Ca. XIII.
 M M